

Digital Technologies in Publishing: Transformation of Editorial Processes and Scholarly Communication

UDC 070:004:655.4/.5:001.89

DOI: <https://doi.org/10.15421/1726153>**Kvitka Sergiy**Dr.Sc., Full Prof., <https://orcid.org/0000-0003-3786-9589>, kvitka.s@nmu.one**Sorokina Nataliia**Dr.Sc., Full Prof., <https://orcid.org/0000-0002-0804-330X>, sorokina.n@nmu.one*Dnipro University of Technology (Dnipro, Ukraine)*

Abstract.

Relevance. The digital transformation of publishing is an integral part of changes in the contemporary information and communication environment and directly affects the professional activities of journalists, editors, and publishers. The traditional publishing model is being transformed into a digital system of content creation, identification, dissemination, retrieval, and evaluation. These changes are particularly evident in scholarly publishing, where digital platforms interact with metadata systems, international identifiers, and scientometric databases.

The purpose of the study is to identify the main areas of digital technology application in contemporary publishing and determine their significance for the professional training of journalists. Systemic and structural-functional approaches and methods of analysis, synthesis, comparison, and generalisation were applied.

Results. Digitalisation has been found to cover the entire life cycle of a publishing product, including creation and editing, editorial workflow management, metadata generation, assignment of identifiers, publication, indexing, and archiving. The role of Scopus and Web of Science as leading international bibliographic and citation systems is revealed. The functions of DOI as a persistent digital identifier for information objects and ISBN as an international standard identifier for book publications are defined.

Conclusions. Digital technologies transform publishing into an integrated information and communication system. Professional journalism education should therefore include skills in working with scientometric databases, digital identifiers, metadata, and the principles of digital publishing ethics.

Keywords: digital technologies, publishing, journalism, Scopus, Web of Science, DOI, ISBN

Цифрові технології у видавничій справі: трансформація редакційних процесів та наукових комунікацій

Квітка Сергій, Сорокіна Наталія*Національний технічний університет «Дніпровська політехніка» (Дніпро, Україна)*

Анотація.

Актуальність. Цифрова трансформація видавничої справи є складовою змін сучасного інформаційно-комунікаційного середовища та безпосередньо впливає на діяльність журналістів, редакторів і видавців. Традиційна модель видавничого процесу трансформується в цифрову систему створення, ідентифікації, поширення, пошуку та оцінювання контенту. Особливо виразно ці зміни проявляються в науковому видавництві, де цифрові платформи взаємодіють із системами метаданих, міжнародними ідентифікаторами та наукометричними базами. Метою дослідження є визначення основних напрямів використання цифрових технологій у сучасній видавничій справі та їхнього значення для професійної підготовки журналістів. Використано системний і структурно-функціональний підходи, методи аналізу, синтезу, порівняння та узагальнення.

Результати. Встановлено, що цифровізація охоплює весь життєвий цикл видавничого продукту: створення й редагування, керування редакційним процесом, формування метаданих, присвоєння ідентифікаторів, публікацію, індексування та архівування. Розкрито роль Scopus і Web of Science як провідних міжнародних бібліографічно-цитатних систем. Визначено призначення DOI як постійного цифрового ідентифікатора інформаційного об'єкта та ISBN як міжнародного стандартного номера книжкового видання.

Висновки. Цифрові технології перетворюють видавничу діяльність на інтегровану інформаційно-комунікаційну систему. Професійна підготовка журналістів має включати роботу з наукометричними базами, цифровими ідентифікаторами, метаданими та принципами цифрової видавничої етики.

Ключові слова: цифрові технології, видавнича справа, журналістика, Scopus, Web of Science, DOI, ISBN

Вступ.

Цифровізація інформаційно-комунікаційної сфери протягом останніх десятиліть суттєво змінила технологічну, організаційну та професійну природу видавничої діяльності. Якщо в традиційній моделі основним результатом роботи видавництва був матеріально завершений друкований продукт, то сучасне видання дедалі частіше існує одночасно в декількох форматах, інформаційних системах і каналах комунікації. Текст може бути представлений як друкована публікація, PDF-документ, HTML-сторінка, структурований XML-файл, електронна книга, запис у бібліографічній базі та сукупність метаданих, які автоматично передаються між різними цифровими платформами.

У результаті змінюється саме розуміння видавничої справи. Вона вже не обмежується редакційною підготовкою рукопису, дизайном, версткою, поліграфічним відтворенням і розповсюдженням накладу. До сучасного видавничого циклу входять цифрове приймання та опрацювання матеріалів, автоматизоване керування редакційним процесом, електронне рецензування, перевірка текстів, створення структурованих метаданих, присвоєння ідентифікаторів, розміщення матеріалу на цифровій платформі, передавання інформації до бібліографічних і наукометричних систем, цифрове архівування та аналіз використання опублікованого контенту.

Стандарти структурованого представлення наукових публікацій демонструють цю тенденцію особливо чітко. Journal Article Tag Suite (JATS) визначає XML-структуру для опису метаданих і повного змісту журнальних статей та забезпечує можливість обміну контентом між видавцями, агрегаторами й цифровими архівами (National Information Standards Organization [NISO], 2024). Отже, видавничий продукт дедалі більше стає не тільки завершеним текстом, але й структурованою сукупністю даних.

Для журналістики зазначені процеси мають подвійне значення. З одного боку, журналіст виступає виробником інформаційного контенту і повинен розуміти цифрові механізми його створення, оформлення та поширення. З іншого боку, журналіст, особливо в академічному, науково-популярному та аналітичному сегментах, постійно працює з цифровими джерелами інформації, бібліографічними системами, базами наукових публікацій і цифровими ідентифікаторами. Тому вміння знайти першоджерело, перевірити DOI, визначити статус журналу в Scopus або Web of Science, ідентифікувати автора через ORCID чи відрізнити бібліографічну базу від пошукової системи стає частиною професійної інформаційної грамотності.

Метою статті є визначення основних напрямів використання цифрових технологій у сучасній

видавничій справі та обґрунтування їхнього значення для професійної підготовки студентів спеціальності «Журналістика». Для досягнення мети передбачено охарактеризувати трансформацію видавничого процесу під впливом цифровізації; визначити місце цифрових платформ і метаданих у сучасній видавничій інфраструктурі; розкрити призначення Scopus і Web of Science; визначити роль DOI та ISBN у системі ідентифікації видань; окреслити значення інших цифрових інструментів наукової комунікації; визначити комплекс цифрових компетентностей, необхідних майбутньому журналісту та видавцю.

Методологічну основу дослідження становлять системний та структурно-функціональний підходи. Використано методи аналізу і синтезу для визначення основних складових цифрової видавничої екосистеми; порівняльний метод – для зіставлення функціональних характеристик Scopus і Web of Science; узагальнення – для визначення основних тенденцій цифрової трансформації видавничої справи. Джерельну основу становлять наукові публікації з проблем бібліометрії та цифрових наукових комунікацій, а також офіційна документація Crossref, Elsevier, Clarivate, International ISBN Agency, ISSN International Centre, ORCID, DOAJ та NISO.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Важливе місце у дослідженні цифрової наукової комунікації посідає проблема бібліографічних баз даних. Mongeon і Paul-Hus (2016), порівнюючи журнальне покриття Web of Science і Scopus, показали, що склад бази даних безпосередньо впливає на результати бібліометричного аналізу. Відмінності у представленні дисциплін, мов і географічних регіонів означають, що показники цитування не можна розглядати поза контекстом конкретної інформаційної системи.

Цю проблему на значно ширшому масиві даних дослідили Visser, van Eck і Waltman (2021), які здійснили масштабне порівняння Scopus, Web of Science, Dimensions, Crossref і Microsoft Academic. Дослідники звернули увагу на відмінності між системами щодо охоплення документів, типів публікацій, дисциплін і повноти цитатних зв'язків. Це має принципове значення для розуміння наукометричних показників: значення кількості цитувань або інших метрик залежить не тільки від самої публікації, але й від інформаційного масиву, на основі якого здійснюється підрахунок.

Важливим напрямом досліджень є розвиток відкритої інфраструктури наукових метаданих. Hendricks, Tkaczyk, Lin і Feeney (2020) розглядають Crossref як один із ключових елементів сучасної інфраструктури наукової комунікації. Його значення полягає не лише в реєстрації DOI, а й у формуванні взаємопов'язаної системи метаданих, що включає бібліографічні відомості, інформацію про фінансування, ліцензії, посилання, оновлення та інші характеристики наукових об'єктів.

Водночас цифровізація наукового видавництва актуалізує питання довіри, прозорості й академічної доброчесності. Принципи COPE, DOAJ, OASPA та WAME охоплюють вимоги щодо прозорості редакційної політики, рецензування, авторства, конфлікту інтересів, доступу, ліцензування, архівування та виправлення наукових публікацій (COPE et al., 2022). DOAJ також пов'язує якість відкритого журналу з прозорими редакційними процедурами, архівуванням і використанням постійних ідентифікаторів (Directory of Open Access Journals, n.d.).

Результати дослідження.

Цифрова трансформація видавничого циклу.

Термін «цифрові технології у видавничій справі» доцільно трактувати ширше, ніж використання комп'ютерних програм для набору, редагування та верстки тексту. Цифровізація охоплює всі етапи життєвого циклу видавничого продукту – від створення авторського рукопису до довгострокового цифрового збереження й аналізу його використання.

У науковому видавництві типовий цифровий цикл включає подання рукопису через редакційну платформу; реєстрацію автора; первинну редакційну оцінку; перевірку текстових збігів; призначення рецензентів; електронне рецензування; внесення авторських змін; літературне й технічне редагування; формування метаданих; верстку; створення PDF, HTML або XML-версій; присвоєння DOI; публікацію; передавання метаданих до Crossref та інших систем; індексування й подальший облік цитувань.

Цифрові редакційно-видавничі платформи та метадані.

Одним із ключових понять сучасної видавничої справи є метадані – структурована інформація, що описує інформаційний об'єкт. Для наукової статті до метаданих можуть належати назва, автори, ORCID, афіліації, анотація, ключові слова, назва журналу, ISSN, том, номер, сторінки або номер статті, дата публікації, DOI, список джерел, відомості про фінансування та ліцензію. Для книги відповідний набір включає автора або редактора, назву, видавця, рік видання, ISBN, видання, формат та інші характеристики.

Значення метаданих полягає у тому, що саме вони дозволяють комп'ютерним системам «розуміти», що являє собою конкретний цифровий об'єкт. Пошукова система або бібліографічна база не сприймає статтю так, як її читає людина. Для автоматичного опрацювання необхідна формалізована структура. Crossref демонструє значення цього підходу особливо наочно: під час реєстрації наукового об'єкта видавець передає метадані, пов'язані з DOI, а їхня повнота безпосередньо впливає на пошук, цитування, ідентифікацію та встановлення зв'язків між публікаціями (Hendricks et al., 2020).

Тому якість метаданих сьогодні можна розглядати

як один із показників якості цифрового видавничого процесу.

Scopus у системі цифрових наукових комунікацій.

Scopus є однією з двох ключових міжнародних бібліографічно-цитатних систем, знання принципів роботи яких необхідне студентам, дослідникам, редакторам і видавцям. Принципово важливо правильно визначати її функцію. Scopus – не електронний журнал, не видавництво і не звичайна пошукова система. Це створена Elsevier бібліографічна та цитатна база, яка індексує відібрані джерела наукової інформації та формує взаємозв'язки між документами, авторами й установами. Науковий опис Scopus як кураторованого джерела бібліометричних даних представлено, зокрема, у роботі Baas et al. (2020).

Для включення журналу до Scopus недостатньо наявності вебсайту чи DOI. За чинною офіційною політикою Elsevier видання перед початком оцінювання повинно мати рецензований контент і публічно описаний процес рецензування, виходити регулярно, мати зареєстрований ISSN, історію публікації, англійські назви та анотації і публічно доступну заяву про публікаційну етику. Подальше оцінювання охоплює політику журналу, науковий внесок контенту, репутацію, регулярність виходу та якість онлайн-представлення (Elsevier, n.d.). Для видавця це означає, що індексування є наслідком системної якості журналу, а не технічною процедурою «реєстрації у Scopus».

Для фахівців з журналістики робота зі Scopus має ще одне значення – перевірку інформації. У матеріалах про науку нерідко зустрічаються твердження «дослідження опубліковано в міжнародному журналі», «автор має високий індекс цитування» або «журнал входить до Scopus». Журналіст повинен уміти перевіряти такі твердження, а не відтворювати їх зі слів автора чи пресрелізу. Одночасно необхідно пам'ятати, що бібліометричний показник є лише одним із джерел контексту та не повинен механічно підміняти оцінку змісту дослідження.

Web of Science та принципи відбору наукових джерел.

Другою провідною системою є Web of Science, центральне значення в якій для оцінювання наукових журналів має Web of Science Core Collection. Як і у випадку зі Scopus, помилково трактувати Web of Science як єдиний список журналів або просто електронну бібліотеку. Це інформаційна платформа, що включає різні бази та інструменти, а Core Collection становить селективну цитатну колекцію. Birkle et al. (2020) підкреслюють історичний зв'язок Web of Science з розвитком Science Citation Index та роль цієї системи у пошуку й бібліометричних дослідженнях.

Система Web of Science історично пов'язана з

розвитком концепції індексів наукового цитування. Саме цитатний зв'язок дозволяє перейти від звичайного бібліографічного пошуку до аналізу того, як наукові результати використовуються в наступних дослідженнях. За чинними критеріями Clarivate відбір до Web of Science Core Collection базується на принципах об'єктивності, селективності й динамічності колекції. Для оцінювання журналів використовується 28 критеріїв: 24 критерії якості та чотири критерії впливовості. Журнали, які відповідають критеріям якості, можуть бути включені до Emerging Sources Citation Index; журнали, що відповідають також критеріям впливу, можуть входити до SCIE, SSCI або AHCI залежно від предметної сфери (Clarivate, n.d.).

Для журналістики особливо важливим є Social Sciences Citation Index, оскільки медіа, комунікації, соціологія, політологія та суміжні дисципліни належать переважно до соціогуманітарного поля. Водночас індексування у Web of Science не слід автоматично ототожнювати з наявністю певного Journal Impact Factor чи конкретного квартиля. Поняття «індексується у Web of Science», «входить до певного індексу Web of Science Core Collection» та «має певні бібліометричні показники» описують різні характеристики видання.

Scopus і Web of Science: спільне та відмінне.

Проте результати пошуку і кількість цитувань одного автора чи документа у двох базах можуть не збігатися. Mongeon і Paul-Hus (2016) показали суттєві відмінності у журнальному охопленні цих систем, зокрема за дисциплінами, країнами й мовами. Масштабне дослідження Visser et al. (2021) також підтвердило, що бібліографічні джерела відрізняються за охопленням документів і повнотою цитатних зв'язків.

Звідси випливає методологічно важливий висновок: бібліометричний показник не існує незалежно від бази даних, у якій він розрахований. Твердження «автор має 1000 цитувань» є неповним без зазначення джерела даних і дати перевірки. Для журналіста це має принципове значення. Наукометричні показники слід сприймати як контекстуальні дані, а не як універсальну числову характеристику наукової цінності людини або роботи.

Інші системи пошуку й аналізу наукової інформації.

Поряд зі Scopus і Web of Science функціонують інші важливі цифрові ресурси, однак їх не слід механічно називати «аналогами Scopus», оскільки вони мають різні функції, моделі формування даних та принципи доступу. Google Scholar забезпечує широкий пошук академічного контенту в мережі; Dimensions поєднує бібліографічну інформацію з іншими компонентами дослідницького процесу; Crossref є ключовою інфраструктурою метаданих і DOI; OpenAlex розвивається як відкритий граф

наукових робіт, авторів, установ та джерел (Priem et al., 2022); DOAJ спеціалізується на рецензованих журналах відкритого доступу.

DOI як елемент цифрової ідентифікації публікації.

Одним із найважливіших елементів сучасної цифрової видавничої інфраструктури є DOI – Digital Object Identifier. DOI є постійним цифровим ідентифікатором об'єкта. У сфері наукового видавництва він широко використовується для журнальних статей, книг і розділів книг, матеріалів конференцій, наборів даних, препринтів та інших об'єктів, які можуть бути предметом наукового цитування.

Головна перевага DOI порівняно зі звичайною вебадресою полягає у принципі постійності. URL вказує на конкретне місце ресурсу в мережі й може перестати працювати після зміни домену або структури вебсайту. DOI ідентифікує сам об'єкт. Crossref наголошує, що після реєстрації рядок DOI залишається пов'язаним із контентом постійно, тоді як метадані та адреса місцезнаходження можуть оновлюватися (Crossref, n.d.). Саме ця властивість робить DOI одним із базових механізмів стабільного наукового цитування.

Структура DOI може мати вигляд 10.xxxx/xxxxx. Перша частина пов'язана з реєстрантом, друга формується видавцем відповідно до правил реєстраційної агенції. Однак із самого DOI читач не повинен намагатися визначити якість або зміст матеріалу. Наявність DOI не є доказом наукової якості публікації. Його функція полягає в ідентифікації та забезпеченні стійкого зв'язку з метаданими, тоді як якість визначається редакційними стандартами, рецензуванням, методологією дослідження та репутацією джерела.

Для видавця DOI забезпечує стабільну ідентифікацію публікації, підтримує автоматичне цитатне зв'язування, сприяє пошуковій видимості, пов'язує публікацію з метаданими та полегшує обмін даними між інформаційними системами. Для автора правильне зазначення DOI у бібліографічних посиланнях зменшує неоднозначність ідентифікації джерела. Для журналіста DOI є зручним інструментом перевірки наукового першоджерела: якщо в новині йдеться про результати конкретного дослідження, пошук статті за DOI часто є найнадійнішим способом перейти від вторинного повідомлення до оригінальної публікації.

ISBN, ISSN та ORCID у видавничій інфраструктурі.

Якщо DOI насамперед асоціюється із цифровою ідентифікацією різних інформаційних об'єктів, ISBN – International Standard Book Number – виконує іншу функцію. ISBN є міжнародним стандартним номером книги. За даними International ISBN Agency, з 1 січня 2007 року ISBN складається з 13 цифр; номер містить

п'ять елементів, серед яких префікс, реєстраційна група, реєстрант, елемент публікації та контрольна цифра (International ISBN Agency, n.d.). ISBN використовується видавцями, книготорговельними організаціями, бібліотеками, дистриб'юторами та іншими учасниками книжкового ринку для однозначної ідентифікації конкретного видання.

Особливо важливим для студентів видавничих і журналістських спеціальностей є розуміння того, що ISBN ідентифікує не абстрактний твір взагалі, а конкретне видання та його формат. Різні форми одного твору можуть потребувати окремих ISBN. Так само як DOI, ISBN не є знаком якості: наявність ISBN не означає, що книга пройшла наукове рецензування або має високий академічний рівень. Це насамперед стандартизований ідентифікатор видавничого продукту.

Для серіальних видань застосовується ISSN – International Standard Serial Number. ISSN International Centre визначає ISSN як восьмизначний код, що використовується для ідентифікації газет, журналів, серіальних і продовжуваних ресурсів незалежно від носія (ISSN International Centre, n.d.). У практиці наукового видавництва ISSN ідентифікує журнал як серіальне видання, тоді як DOI ідентифікує конкретну статтю або інший об'єкт усередині цифрової системи.

ORCID, своєю чергою, ідентифікує людину – автора або іншого учасника дослідницького процесу. ORCID iD є постійним цифровим ідентифікатором, призначеним для розв'язання проблеми неоднозначності імен і підтримки зв'язків між дослідником, його публікаціями та афіліаціями (ORCID, n.d.). У межах однієї наукової статті можуть одночасно функціонувати ISSN журналу, DOI статті та ORCID кожного автора; для книжкового видання додається ISBN. Отже, ці ідентифікатори не конкурують, а доповнюють один одного: DOI – об'єкт; ISBN – книжкове видання; ISSN – серіальне видання; ORCID – автор.

Відкритий доступ, цифрова етика та штучний інтелект.

DOAJ відіграє важливу роль у системі відкритої наукової комунікації як глобальний індекс рецензованих журналів відкритого доступу. Його критерії спрямовані не просто на наявність безкоштовного доступу до статей, а й на забезпечення прозорості та якості видавничих процедур (Directory of Open Access Journals, n.d.). Принципи прозорості та найкращих практик COPE, DOAJ, OASPA та WAME передбачають чітке повідомлення про редакційну політику, рецензування, авторські права, ліцензування, архівування, редакційну команду та інші аспекти діяльності журналу (COPE et al., 2022).

Технології штучного інтелекту вже застосовуються для мовного редагування, автоматизованого перекладу, тематичної класифікації, створення метаданих, рекомендацій контенту, пошуку інформації та аналізу

великих масивів публікацій. Водночас генеративний ШІ може продукувати фактичні помилки, неіснуючі джерела або неправильно відтворені бібліографічні дані. Для наукового видавництва особливо небезпечним є автоматичне генерування фіктивних DOI та бібліографічних посилань. Тому використання ШІ не усуває необхідності редакторської перевірки, а змінює її характер. Майбутній журналіст має вчитися використовувати штучний інтелект як допоміжний інструмент, але не як автономне джерело перевірених фактів.

Наукометрична грамотність і цифрові компетентності.

Водночас потрібно розуміти обмеження наукометрії. Кількість цитувань залежить від дисципліни, віку публікації, типу документа, бази даних та багатьох інших факторів. Високе цитування не обов'язково означає беззаперечну правильність висновків, а низьке цитування нової роботи не свідчить про її низьку якість. Саме тому наукометрична грамотність повинна формувати не культ показників, а критичне розуміння їхнього походження та меж застосування.

Проведений аналіз дозволяє визначити декілька взаємопов'язаних груп компетентностей, необхідних студентам журналістики в умовах цифровізації видавничої справи. До них належать: контентні компетентності – створення, редагування, структурування й адаптація тексту для різних цифрових форматів; платформні – розуміння принципів роботи систем керування контентом і редакційно-видавничих платформ; компетентності роботи з метаданими та ідентифікаторами – коректне використання DOI, ISBN, ISSN, ORCID; пошуково-аналітичні – робота зі Scopus, Web of Science та іншими бібліографічними ресурсами; наукометрична грамотність – розуміння цитування та журнальних показників; етична компетентність – дотримання авторського права, правил цитування, академічної доброчесності й прозорості використання цифрових технологій; верифікаційна компетентність – уміння перевірити існування публікації, коректність DOI, авторство, статус журналу та відповідність твердження реальному першоджерелу.

Висновки.

Цифрові технології спричинили системну трансформацію видавничої справи, змінивши не тільки технічні засоби створення видань, а й саму логіку функціонування видавничої комунікації. Сучасне видання дедалі частіше існує як комплекс взаємопов'язаних цифрових об'єктів, форматів і метаданих, які циркулюють між редакційними платформами, бібліографічними системами, пошуковими сервісами, цифровими архівами та системами оцінювання.

Встановлено, що цифровий видавничий процес доцільно розглядати як повний життєвий цикл

інформаційного продукту: створення – редакційне опрацювання – рецензування – структурування – ідентифікація – публікація – індексування – поширення – архівування – аналітика. Саме такий підхід дозволяє подолати спрощене розуміння цифровізації як звичайного переведення друкованого тексту в електронний формат. Особливого значення набувають метадані, адже в цифровому середовищі якісна публікація повинна бути не тільки зрозумілою читачеві, а й коректно описаною для машинного опрацювання.

Scopus і Web of Science визначено як основні міжнародні бібліографічно-цитатні та наукометричні системи, що забезпечують пошук, систематизацію та аналіз наукової інформації. Їх необхідно відрізняти від звичайних пошукових систем та електронних бібліотек. Обидві системи здійснюють селективний відбір джерел, однак відрізняються за складом баз, моделями відбору та охопленням документів. Тому отримані в них показники не є повністю взаємозамінними, а будь-які дані про цитування потребують зазначення джерела й контексту.

Для студентів журналістики знання Scopus і Web of Science має не лише академічне, але й професійне значення. Робота з ними розвиває здатність знаходити першоджерела, перевіряти наукові твердження, оцінювати інформацію про експертів і критично ставитися до кількісних показників наукового впливу. При цьому інші системи – Crossref, OpenAlex, DOAJ, Google Scholar, Dimensions та інші – доповнюють інформаційне середовище, але мають власні функції і не повинні некритично ототожнюватися зі Scopus чи Web of Science.

З'ясовано функціональні відмінності між

основними цифровими ідентифікаторами. DOI забезпечує постійну ідентифікацію інформаційного об'єкта та його зв'язок із метаданими. ISBN використовується для ідентифікації конкретного книжкового видання і його формату. ISSN ідентифікує серіальне видання, тоді як ORCID призначений для однозначної ідентифікації автора. Ці системи не конкурують між собою, а формують взаємопов'язану інфраструктуру цифрового видавництва.

Важливим практичним висновком є необхідність розмежування функції ідентифікації та функції оцінювання. Наявність DOI або ISBN сама по собі не підтверджує наукової якості матеріалу. Так само індексування журналу в бібліографічній базі не означає автоматичної безпомилковості кожної опублікованої в ньому роботи. Цифрові індикатори повинні використовуватися разом із професійною оцінкою змісту, методології, редакційної політики та репутації джерела.

Авторський підхід до визначення цифрової видавничої компетентності полягає у її трактуванні як інтегрованої сукупності контентних, технологічних, платформних, метаданих, пошуково-аналітичних, наукометричних, верифікаційних та етичних навичок. Саме інтеграція цих компонентів відрізняє професійну підготовку журналіста від простого засвоєння окремих програмних продуктів. Перспективним напрямом подальших досліджень є аналіз впливу генеративного штучного інтелекту на редакційні та видавничі процеси, зокрема автоматичне створення й перевірку метаданих, редакторське опрацювання текстів, фактчекінг, бібліографічний пошук і трансформацію професійних функцій журналіста та редактора.

REFERENCES

- Baas, J., Schotten, M., Plume, A., Côté, G., & Karimi, R. (2020). Scopus as a curated, high-quality bibliometric data source for academic research in quantitative science studies. *Quantitative Science Studies*, 1(1), 377–386. https://doi.org/10.1162/qss_a_00019
- Birkle, C., Pendlebury, D. A., Schnell, J., & Adams, J. (2020). Web of Science as a data source for research on scientific and scholarly activity. *Quantitative Science Studies*, 1(1), 363–376. https://doi.org/10.1162/qss_a_00018
- Clarivate. (n.d.). Journal evaluation process and selection criteria. Web of Science. <https://clarivate.com/academia-government/scientific-and-academic-research/research-discovery-and-referencing/web-of-science/web-of-science-core-collection/editorial-selection-process/journal-evaluation-process-selection-criteria/>
- Committee on Publication Ethics, Directory of Open Access Journals, Open Access Scholarly Publishing Association, & World Association of Medical Editors. (2022). Principles of transparency and best practice in scholarly publishing (Version 4). <https://doi.org/10.24318/cope.2019.1.12>
- Crossref. (n.d.). Creating and managing DOIs. <https://www.crossref.org/documentation/register-maintain-records/creating-and-managing-dois/>
- Directory of Open Access Journals. (n.d.). Guide to applying. <https://doaj.org/apply/guide/>
- Elsevier. (n.d.). Scopus content policy and selection. <https://www.elsevier.com/products/scopus/content/content-policy-and-selection>
- Hendricks, G., Tkaczyk, D., Lin, J., & Feeney, P. (2020). Crossref: The sustainable source of community-owned scholarly metadata. *Quantitative Science Studies*, 1(1), 414–427. https://doi.org/10.1162/qss_a_00022
- International ISBN Agency. (n.d.). What is an ISBN? <https://www.isbn-international.org/content/what-isbn>
- ISSN International Centre. (n.d.). What is an ISSN? <https://www.issn.org/understanding-the-issn/what-is-an-issn/>
- Mongeon, P., & Paul-Hus, A. (2016). The journal coverage of Web of Science and Scopus: A comparative analysis. *Scientometrics*, 106, 213–228. <https://doi.org/10.1007/s11192-015-1765-5>

- National Information Standards Organization. (2024). ANSI/NISO Z39.96-2024, JATS: Journal Article Tag Suite, version 1.4. <https://doi.org/10.3789/ansi.niso.z39.96-2024>
- ORCID. (n.d.). What is an ORCID iD and how do I use it? <https://support.orcid.org/hc/en-us/articles/360006897334-What-is-an-ORCID-iD-and-how-do-I-use-it>
- Priem, J., Piwowar, H., & Orr, R. (2022). OpenAlex: A fully-open index of scholarly works, authors, venues, institutions, and concepts. arXiv. <https://doi.org/10.48550/arXiv.2205.01833>
- Visser, M., van Eck, N. J., & Waltman, L. (2021). Large-scale comparison of bibliographic data sources: Scopus, Web of Science, Dimensions, Crossref, and Microsoft Academic. *Quantitative Science Studies*, 2(1), 20–41. https://doi.org/10.1162/qss_a_00112